

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej
mgr Joanny Żukowskiej-Kality**

pt.

**IMPLEMENTACJA TEORII DYNAMIKI GOSPODARCZEJ
MICHAŁA KALECKIEGO DO OCENY CYKLICZNOŚCI
ROZWOJU POLSKIEJ GOSPODARKI PO 1990 ROKU**

Promotor rozprawy:
dr hab. Jan L. Bednarczyk, prof. UTH Radom

Promotor pomocniczy:
dr Marzena Sobol

=====

Znaczenie tematu

Recenzowane dzieło dotyczy zagadnienia obecnie intensywnie dyskutowanego w czołowych kręgach naukowych wielu krajów, w tym zwłaszcza wysoko rozwiniętych. Kraje te bowiem coraz częściej napotykają na bariery wzrostu gospodarczego, słabnącej dynamiki w gospodarce, z czym związane jest m.in. rosnące ryzyko sekularnej stagnacji. Kwestie dynamiki gospodarki rynkowej, gospodarki kapitalistycznej i teoria cyklu koniunkturalnego stanowiły zaś najważniejszy element naukowego dorobku polskiego naukowca, Michała Kaleckiego. Kalecki już przed dekadami przestrzegał przed stagnacyjnymi zagrożeniami, w tym przed - zagrażającym płacom i świadczeniom społecznym - priorytetem dla budżetowej równowagi, co z kolei wiąże się z pasywnością w sferze inwestycji publicznych. Niestety, naukowy dorobek Kaleckiego wciąż nie jest w Polsce dostatecznie znany i popularyzowany, i to mimo, że rzeczywistość społeczno-gospodarcza, w tym wysoka turbulentność współczesnej gospodarki zdaje się potwierdzać aktualność głównych tez oraz rekomendacji Michała Kaleckiego. Paradoksalnie teoria Kaleckiego bardziej jest doceniana za granicą niż w Polsce. W debatach ekonomicznych i publikacjach zagranicznych obecnie dość często nawiązuje się do tej teorii, wykazując, że gdyby z należytą wnikliwością, korzystano z niej, świat nie doświadczałby tak głębokich recesyjnych wstrząsów. Eksponowane to było zwłaszcza po kryzysie finansowym 2008 r., nawet w mediach (*vide* A. Chakraborty, *Austerity? Call It Class War – And Heed This 1944 Warning from a Polish Economist*, „The Guardian”, 14th January 2013). Niestety, teoria Kaleckiego w kontekście funkcjonowania współcześnie megasystemu jakim jest kapitalizm, relatywnie rzadko jest eksponowana i wykorzystywana przez polskich badaczy. Nawet w okresie dokonywania transformacji ustrojowej, czyli przejścia od systemu socjalistycznego do kapitalistycznego, nie podejmowano dyskusji, analiz oraz publikacji na ten temat. Z dzisiejszej perspektywy może to dziwić, ale w ferworze

przemian transformacyjnych tak fundamentalna dla takich przemian problematyka dynamiki, cykliczności gospodarki kapitalistycznej przegrywała z tematami o charakterze bardziej narzędziowym, w tym zwłaszcza z zakresu polityki pieniężnej i finansowej, marketingu, czy funkcjonowania przedsiębiorstw. Jednak dynamiczne przemiany światowej gospodarki, a także występujące w niej głębokie turbulencje wymuszają wzrost zainteresowania właśnie dynamizmem gospodarczym i funkcjonowaniem kapitalizmu. Stąd też chyba nigdy wcześniej dyskurs na ten temat nie miał tak globalnego znaczenia jak obecnie. Rangę tego dyskursu wyznaczają nie tylko doświadczenia wynikające z niedawnego, zapoczątkowanego w USA w 2007/2008 r. kryzysu finansowego, ale w znacznej mierze także nowe zjawiska, jakie kształtują się pod wpływem ogarniającej świat czwartej rewolucji przemysłowej, a także pandemii COVID-19, jakiej od końca 2019 roku po dziś doświadcza świat. W takich warunkach wykorzystanie teorii i rekomendacji Kaleckiego jako narzędzia rozwiązywania kryzysowych problemów współczesnej gospodarki może stać się swego rodzaju drogowskazem i zarazem fascynującym wyzwaniem oraz ważnym nurtem badawczym. Wyzwaniu temu odpowiada tematyka rozprawy doktorskiej mgr Joanny Żukowskiej-Kaloty.

Rozprawa ta jest właśnie ukierunkowana na zbadanie współczesnej użyteczności i aktualności teorii Kaleckiego, a zarazem podłoża oraz następstw jej niedoceny. Mimo, że Kalecki niemal wyprzedził Keynesa w swych analizach dotyczących funkcjonowania gospodarki, w tym bezrobocia i inwestycji, analizy te nie doczekały się należytej popularyzacji, zwłaszcza w Polsce. Podjęcie zatem problematyki *implementacji teorii dynamiki gospodarczej Michała Kaleckiego do oceny cykliczności rozwoju polskiej gospodarki po 1990 r.* ma walory nie tylko poznawczo-teoretyczne, głównie w obszarze nauk ekonomicznych, ale zarazem niebagatelne walory użyteczności praktycznej.

Doktorantka wychodzi ze słusznego założenia o potrzebie działań na rzecz pełnego zrozumienia naukowo-badawczych dokonań Kaleckiego, o *potrzebie ich analizy oraz oceny, które z nich mają walor uniwersalny, wytrzymały próbę czasu oraz wywierają i nadal będą wywierać wpływ na rozwój ekonomii XXI wieku.* Dlatego też dysertacja ukierunkowana jest na empiryczną weryfikację uniwersalności poglądów Kaleckiego w odniesieniu do współczesnych gospodarek rynkowych. Punktem wyjścia takiej weryfikacji były zmiany gospodarcze w Polsce po 1990 roku, przede wszystkim z uwzględnieniem identyfikacji czynników determinujących zmienność koniunktury i tempa wzrostu gospodarczego.

Tym samym trafność doboru tematu recenzowanej rozprawy i użyteczność analiz będących jej przedmiotem nie budzą wątpliwości. Podjęta w pracy tematyka z pewnością może być użyteczna zarówno w teorii ekonomicznej, jak i praktyce społeczno-gospodarczej.

Struktura recenzowanej rozprawy, hipotezy i podstawy badawcze

Licząca 269 s. rozprawa składa się z poprzedzonych wstępem pięciu rozdziałów oraz zakończenia, gdzie przekrojowo analizowana jest problematyka cykliczności w gospodarce. Tematyka ta stanowi fundamentalny element teorii ekonomii. A obecnie wyraźnie zyskuje na znaczeniu.

Rozprawa zawiera analizę cykliczności rozwoju polskiej gospodarki po 1990 roku w kontekście kaleciańskiej teorii dynamiki gospodarczej oraz cykliczności. Recenzowana praca ukierunkowana jest na weryfikację użyteczności i aktualności modelu wzrostu gospodarczego autorstwa Michała Kaleckiego. Weryfikacja taka służy zarazem przedstawieniu ewolucji współczesnych gospodarek rynkowych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian gospodarczych w Polsce w wyniku procesów ustrojowej transformacji.

Doktorantka, na podstawie studiów literatury przedmiotu oraz szczegółowych badań empirycznych, formułuje tezę, że „cykliczność rozwoju gospodarki Polski po 1990 roku znajduje potwierdzenie w istniejących teoriach cyklu koniunkturalnego, a zwłaszcza w teorii dynamiki gospodarczej Michała Kaleckiego”. Dowód przeprowadza poprzez sprawdzenie zasadności przytoczonych poniżej trzech autorskich hipotez badawczych:

Hipoteza 1

Gospodarka polska po 1990 roku wykazywała cykliczność typową dla rozwoju gospodarki rynkowej, jej rozwój przebiegał według reguł cyklicznych zmian aktywności gospodarczej.

Hipoteza 2

Cykliczność rozwoju polskiej gospodarki po 1990 roku może być analizowana na podstawie istniejących teorii cyklicznego rozwoju gospodarki rynkowej, które pozwalają także na dokonanie naukowej weryfikacji determinantów wzrostu gospodarczego.

Hipoteza 3

Model rozwoju koniunktury gospodarczej Michała Kaleckiego stanowi dobrą podstawę metodyczną do diagnozowania przebiegu cyklu koniunkturalnego w polskiej gospodarce po 1990 roku.

Weryfikacji zasadności tych hipotez podporządkowana została struktura rozprawy. Punktem wyjścia są przedstawiane w rozdziale pierwszym, drugim i trzecim analizy teoretyczne. Natomiast rozdziały czwarty i piąty zawierają analizy empiryczne.

Rozdział pierwszy pt. *Uwarunkowania wzrostu gospodarczego i jego pomiar w teorii ekonomii* ma charakter teoretyczno-definicyjny. Przedstawiane są tu podstawowe pojęcia makroekonomiczne, takie jak wzrost gospodarczy, produkt krajowy brutto i in. Krytycznej ocennej analizie poddane zostały przy tym główne teoretyczne modele wzrostu gospodarczego, co stanowiło tło do charakterystyki zjawiska cykliczności koniunktury gospodarczej.

Rozdział drugi pt. *Cykliczność rozwoju gospodarczego w poglądach Michała Kaleckiego*, zawierający analizę kwestii cykliczności w gospodarce, stanowi niezbędne teoretyczne podłoże przedstawionych w rozdziale czwartym i piątym badań empirycznych. Analizie poddano tu m.in. zagadnienia czynników wzrostu dochodu narodowego i jego podziału, koncepcję efektywnego popytu oraz wyznaczników poziomu zysków i inwestycji, jak też dynamiki postępu technicznego i innowacji.

Rozdział trzeci pt. *Teoretyczne aspekty cyklicznego rozwoju gospodarki rynkowej* dotyczy analizy istoty cykli koniunkturalnych, z uwzględnieniem cech i rodzajów wahań koniunkturalnych oraz ewolucji w tym zakresie.

Teoretyczne rozważania zawarte w trzech wymienionych rozdziałach stanowiły tło i podstawę odniesień w rozdziale czwartym pt. *Cykliczność rozwoju gospodarki polskiej po 1990 roku*, ukierunkowanym na empiryczną weryfikację cykliczności rozwoju gospodarki Polski w latach 1996-2018. Doktorantka przedstawiła w tym rozdziale szczegółową analizę zmienności PKB i struktury popytu finalnego, co stanowiło podstawę identyfikacji cykli koniunkturalnych oraz ich specyfiki. Zidentyfikowane przy tym zostały wewnętrzne i

zewewnętrzne uwarunkowania zmian koniunktury w badanym okresie, w tym wpływ przemian sektorowych.

Finalny rozdział rozprawy pt. *Teoria dynamiki gospodarczej Michała Kaleckiego jako podstawa oceny cykliczności rozwoju gospodarki polskiej po 1990 roku* to rozdział o zasadniczym znaczeniu dla oceny zasadności przyjętych w rozprawie hipotez. Zawarte w tym rozdziale analizy stanowią weryfikację aktualności wykreowanej przez Michała Kaleckiego teorii dynamiki gospodarczej. W celu takiej weryfikacji Doktorantka opracowała autorskie, oryginalne narzędzie badawcze w formie ekonometrycznego modelu współzależności między czynnikami determinującymi wzrost PKB w Polsce w latach 1996-2018. Uwzględniła przy tym typowe trendy przemian, jakie dokonywały się w gospodarkach rynkowych od czasów powstania teorii Kaleckiego. Na tej podstawie przeprowadziła autorską krytyczną analizę modelu dynamiki gospodarczej, identyfikując zarazem zakres jej aktualności.

Taki układ pracy jest zasadny. Przedstawione w pracy analizy są dzięki takiemu ujęciu wielowarstwowe, z zachowaniem właściwych proporcji między aspektami teoretycznymi i empirycznymi, ilościowymi i jakościowymi. Umożliwiło to przy tym ujęcie badanej problematyki wg przejrzystej sekwencji, ukierunkowanej na realizację przyjętych celów badawczych i przystającej do przyjętych hipotez badawczych.

Doktorantka dowiodła zarówno zasadności tezy głównej, jak i poszczególnych hipotez, co zostało syntetycznie przedstawione w *Zakończeniu* rozprawy

Nawet tak pokrótce przedstawione treści recenzowanej pracy wskazują, że dotyczy ona fundamentalnych obecnie problemów, w tym problemu cykliczności w gospodarce i jej słabnącej w wielu krajach dynamizacji. Rozwiązanie tych problemów przesądzać będzie o losach wielu gospodarek i grup społecznych. Znajomość teorii Kaleckiego może sprzyjać racjonalizacji polityki społeczno-gospodarczej w skali krajowej, a nawet globalnej. Podejmowanie badań na ten temat może temu służyć i właśnie w taki nurt badawczy wpisuje się recenzowana rozprawa.

Recenzowana rozprawa dotyczy zatem fundamentalnej obecnie tematyki, ważnej zwłaszcza w kontekście rosnącego ryzyka sekularnej, czyli trwalej, wiecznej stagnacji, na co zwraca uwagę wielu ekonomistów, w tym noblistów, jak m.in. Paul Krugman. Dlatego też za mankament rozprawy uznają brak odniesienia się właśnie do kwestii sekularnej stagnacji.

W pracy zabrakło również kontekstu dotyczącego przyszłości kapitalizmu. Powstaje bowiem pytanie, czy ten, już dość starawy, megasystem może sprostać wyzwaniom czwartej rewolucji przemysłowej. Pytanie to jest obecnie często stawiane w debacie ekonomicznej i socjologicznej, także przez wybitnych naukowców, w tym m.in. I. Wallersteina, wieszczącego koniec kapitalizmu.

Na dokonujące się przemiany wywoływane czwartą rewolucją przemysłową nakładają się turbulencje w sferze monetarnej, czego przejawem jest m.in. jeszcze do niedawna wręcz niewyobrażalne, tak nietypowe zjawisko jak ujemna stopa procentowa.

Główne uwagi merytoryczne

Autorka nie odnosi się do kwestii dynamizacji gospodarki, rosnącego ryzyka sekularnej stagnacji i przyszłości kapitalizmu w kontekście innowacyjnych przemian dokonujących się w wyniku czwartej rewolucji przemysłowej. Kwestie te są istotne dla badanej problematyki, tym bardziej, że coraz liczniejsze analizy nie potwierdzają obecnie dynamizmu i sprawności gospodarki wolnorynkowej i kapitalizmu (*vide* chociażby prace Komitetu Prognoz PAN

Polska 2000 plus, w tym „Państwo w warunkach przełomu cywilizacyjnego”). Ostatnio spektakularnie uwydatnia to, niczym szkło powiększające, kryzys wywołany pandemią COVID-19, generujący m.in. gwałtowne narastanie długów publicznych.

Ponadto, moim zdaniem, Doktorantka zbyt marginesowo potraktowała zagadnienia monetarne, w tym polityki pieniężnej. Nie jest tu usprawiedliwieniem, że Kalecki abstrahował od tych zagadnień. Rozprawa jest wszakże ukierunkowana na kwestie współczesnej użyteczności teorii Kaleckiego. Choć z drugiej strony trzeba przyznać, że wnikliwa analiza tych zagadnień to z pewnością temat sam w sobie, temat na odrębną książkę.

Zarazem istotną słabością rozprawy jest spory chaos definicyjny. Przede wszystkim brakuje starannej, definicyjnej charakterystyki używanych w rozprawie zasadniczych pojęć. Brak jest dostatecznie klarownego wyjaśnienia nawet fundamentalnych dla rozprawy kategorii, w tym np. różnic między PKB i PNB, czy dochód narodowy (*vide* np. pominięta w bibliografii publikacja *PKB. Krótka, lecz emocjonująca historia* Diany Coyle). Niejasne są też różnice między używanymi w rozprawie pojęciami *doktryna* i *teoria*, które to pojęcia w rozprawie stosowane są zamiennie (dotyczy to przede wszystkim kwestii neoliberalizmu). Autorka zamiennie stosuje też pojęcia *dochód* i *zysk*, co zmniejsza klarowność wywodów. Moje wątpliwości budzi zwłaszcza zbitka pojęciowa *wzrost gospodarczy i rozwój gospodarczy*, podczas gdy chodzi raczej o rozwój społeczno-gospodarczy. To rozwój potrójnie zharmonizowany, zrównoważony, czyli taki, w którym postępowi, wzrostowi gospodarczemu towarzyszy postęp społeczny i ekologiczny, co zarazem generuje poprawę jakości życia ludzi. Niespełnianie tego wymogu zagraża trwałości i dynamizacji rozwoju. Sam wzrost gospodarczy bowiem, wzrost PKB, jeśli nie służy postępowi społecznemu i ekologicznemu, jest wzrostem dzikim. Dla realizacji zasady potrójnie zharmonizowanego rozwoju społeczno-gospodarczego niezbędna jest sprzyjająca temu regulacyjna i instytucjonalna infrastruktura. Jednak kwestie regulacyjne, instytucjonalne, niestety zostały w rozprawie zmarginalizowane.

Moje zastrzeżenia budzi też tak oksymoryczne pojęcie jak *ujemny wzrost gospodarczy*. Rażą też inne zbitki pojęciowe, takie jak *recesja koniunktury*, tym bardziej, że fazy cyklu koniunkturalnego, w tym recesja, nie zostały w rozprawie dostatecznie precyzyjnie scharakteryzowane.

Zauważalne są przy tym luki bibliograficzne i brak przypisów, koniecznych w wielu miejscach pracy, zwłaszcza tam, gdzie przedstawiane są polemiki oraz dane liczbowe.

Nie wykorzystano ważnego raportu o PKB pod red. J.E. Stiglitz i in. pt. „Błąd pomiaru. Dlaczego PKB nie wystarcza”. Szkoda też, że Doktorantka nie odnosi się m.in. do takich prac, jak chociażby publikacje noblistów Shillera i Akerlofa, w tym „Złović frajera. Ekonomia manipulacji i oszustwa” oraz książki Shillera „Finanse a dobrobyt społeczny”, jak i innych publikacji dotyczących rzutujących na koniunkturę zjawisk finansyzacji, ocenianej przez wielu autorów jako jednak nadmierną. Zagraża to zarazem koniunkturze w gospodarce realnej (*vide* np. publikacje P. Dembińskiego, M. Ratajczaka, S. Kluzy, A. Sławińskiego i in.) Wyraża to także m.in. słynna metafora J. M. Keynesa, eksponującego, że „Spekulanci mogą być nieszkodliwi, gdy są niczym piana na równym strumieniu przedsiębiorczości. Ale sytuacja staje się poważna, gdy przedsiębiorczość poczyna być pianą na wirze spekulacji”.

Poza przedstawionymi ocenami mam kilka szczegółowych uwag redakcyjnych.

Szczegółowe uwagi - redakcyjne i inne

O ile mocną stroną rozprawy są analizy empiryczne, przeprowadzane w kontekście teorii Kaleckiego, co zresztą traktuję jako rozstrzygający argument na rzecz pozytywnej oceny recenzowanego dzieła, to istotną jego słabością jest strona redakcyjna. Recenzowana rozprawa nie jest wolna od wielu, niekiedy rażących, usterek redakcyjnych, przy tym także takich, które wypaczają, zafalszowują lub zaciemniają meritum rozważań. Tego typu usterki i niedoprecyzowania są w rozprawie nader liczne, występują niemal na każdej jej stronie - od literówek począwszy, na niezrozumiałych skrótach myślowych kończąc. Sporo jest niepotrzebnych wypełniaczy narracyjnych, a przy tym niektóre frazy są dość niejasne, wręcz bełkotliwe.

Niektóre przykłady takich usterek przedstawiam poniżej.

- W rozprawie niezasadnie personifikuje się niektóre kategorie, np. „teorie poszukują” (nie teorie poszukują, lecz badacze; podobnie: *zadania, jakie stawia przed sobą ekonomia*).
- Autorka stosuje niekiedy zbyt duże skróty redakcyjno-myślowe, stąd też niektóre stwierdzenia są nie do końca jasne. Zauważalne jest to w kilkunastu miejscach tekstu rozprawy.
- Niektóre usterki redakcyjne prowadzą do merytorycznych błędów lub językowego *qui pro quo* (np. s. 29, 217-218, 234, 251 i in.).
- Niektóre stwierdzenia są zbyt generalizowane.
- Zabrakło bardziej starannego wyjaśnienia niektórych symboli i akronimów, a przy tym brakło konsekwencji w ich stosowaniu. Autorka w jednych miejscach posługuje się akronimami wywodzącymi się z języka angielskiego, a w innych z polskiego, np. B+R i R&D.
- Niektóre frazy stanowczo wymagają podania przypisów, odsyłaczy do źródeł. Dotyczy to zwłaszcza fraz zawierających dane liczbowe.
- Praca obarczona jest w niektórych miejscach zmniejszającym czytelność żargonem oraz nadużywaniem niektórych sformułowań.
- Niektóre tabele (np. nr 1.1.), rysunki i wykresy są niedostatecznie klarownie opisane.
- Niezasadne jest też synonimiczne traktowanie pojęć *ilość* i *liczba*.
- Występują luki w opisach bibliograficznych, np. podawane są linki internetowe, bez sprecyzowania o jaki tekst, jakiego autorstwa chodzi.

Uwagi te mają charakter redakcyjny, szczegółowy i nie zmieniają ogólnie pozytywnej opinii dotyczącej przedstawionych w rozprawie naukowo-badawczych rezultatów, przede wszystkim rezultatów badań empirycznych, których wyniki zderzane są z teorią Kaleckiego. Istotne jest też autorskie opracowanie ekonometrycznego modelu jako narzędzia badania cykliczności gospodarki rynkowej.

Konkluzja

Analiza rozprawy doktorskiej mgr Joanny Żukowskiej-Kality skłania do pozytywnej oceny tego dzieła. Pozytywną ocenę uzasadniają przede wszystkim podjęte przez Doktorantkę empiryczne oryginalne analizy dynamizmu gospodarczego w kontekście teorii ekonomicznej, przede wszystkim teorii Kaleckiego. Tego typu badania stanowią ważny element poznawczy, umożliwiający zmniejszenie wyraźnej dotychczas luki badawczej w tej dziedzinie oraz stanowią ważny element weryfikacji aktualności teorii Kaleckiego. Pozytywny wynik tej weryfikacji potwierdza zarazem użyteczność tej teorii w kształtowaniu polityki społeczno-gospodarczej w krajach o gospodarce rynkowej.

Cechą podejmowanych przez Doktorantkę badań jest ich ukierunkowanie na identyfikację czynników kształtujących dynamizm współczesnych gospodarek rynkowych ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Głównym narzędziem badawczym były, obok studiów literatury przedmiotu, ilościowe analizy empiryczne, w tym głównie dotyczące zmian koniunktury w Polsce po roku 1990. Zarazem charakterystyczne dla prac badawczych Doktorantki jest konfrontowanie wyników badań empirycznych nie tylko z teorią Michała Kaleckiego, lecz także z dorobkiem wybranych nurtów teorii ekonomii, w tym zwłaszcza (neo)keynesizmem, ekonomią rozwoju i ekonomią (neo)instytucjonalną. Doktorantkę cechuje zarówno zdolność do samodzielnego formułowania oryginalnych hipotez naukowych i kreowania narzędzi badawczych, jak i umiejętność sprostania aktualnym wyzwaniom badawczym. Empiryczne badania zmian koniunktury w kontekście teorii Kaleckiego i innych nurtów w ekonomii mają cechy oryginalności, a tym samym można je uznać za wkład do rozwoju teorii ekonomii.

Godne podkreślenia są - co powtarzam - przede wszystkim walory empiryczne monografii, jej aktualność i waga podjętej tematyki, a także niedostatek publikacji na ten temat w Polsce. Recenzowaną rozprawę cechują zatem zarówno walory teoretyczne, jak i użyteczności praktycznej. Przyczynia się do zmniejszenia luki poznawczej i badawczej w analizowanym obszarze.

Uwzględniając przedstawione powyżej oceny rozprawy stwierdzam, że spełnia ona warunki wymagane do podjęcia dalszych procedur dotyczących nadania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w dziedzinie ekonomii.

Uwaga dodatkowa

Ze względu na naukowo-empiryczne walory rozprawy zasadne byłoby jej opublikowanie w wersji książkowej. Warunkiem bezwzględnym byłoby jednak przede wszystkim zasadnicze przeredagowanie rozprawy, ukierunkowane na likwidację usterek redakcyjnych i poprawę stylistyki wywodów. Zarazem jednak - co eksponuje Doktorantka - Kalecki nie zajmował się kwestiami polityki monetarnej, ani determinującymi tę politykę czynnikami, ani też następstwami społeczno-gospodarczymi np. inflacją. Doktorantka także nie poddaje tych kwestii analizie empirycznej i to pomimo, że problematyka polityki monetarnej jest głównym obszarem zainteresowań Promotora rozprawy. W przypadku publikacji książkowej konieczne byłoby, moim zdaniem, poszerzenie analiz o kwestię polityki pieniężnej. Sądzę, że zasadne byłoby w związku z tym współautorstwo Promotora. Tego typu autorska współpraca sprzyjałaby, moim zdaniem, pogłębieniu niektórych wywodów, a zarazem przejrzystości narracji.

